

Mulgi mälumäng „TÕINE“

27.11.13 Hummuli rahvamajas

1. HELME KIHELKOND (A. Pai)

1945.a kirjutas vanglas üks Helme kihelkonnas sündinud naine, meenutades oma lapsepõlve, sellised mälestusread: " /__ ta oli nende vägevate perenaiste soost, kes sündisid siia maailma, silm valvas, põlle ühes taskus võtmekimp ja teises helde käsi. Mäletan, kuidas nad kirikumäel kaskede all oma mustade, läikivate vedruvankrite kõrval seisis, need suguvõsa perenaised: Turandi, Tindi, Saarde, Kõrgemäe, Juhani, Matsikse ja teiste päristalude perenaised Halliste, Helme ja Karksi kihelkonna mustades pikkades kalevist vammustes, mille alt paistis must kahisev seelik. Üle lauba pikk valge batistist või peenest linasest riidest rätik, linik, ja selle peal must pikkade narmastega siidrätik, kirikurätik, mille alt rippus peaaegu maani too valge linik. Seal nad seisis nagu võimsad nunnad või õigemini abtissid, kõik nad kaalusid üle saja kilo, kuid jalad liikusid neil koduõue murul väledasti __ /"

Kes kirjutas need Mulgimaa perenaisi iseloomustanud read?

Vastus: Ella Marie Murrik, hilisemas elus Hella Wuolijoki, kes sündinud Helme kihelkonnas Taagepera vallas 21. juulil 1886, kirjutas need read oma raamatusse „Koolitüdrukuna Tartus“ 1944.a Helsingi Läänivanglas, raamat valmis 1945.a, kui Hella oli juba vabastatud.

2. MULGI KEEL (A. Laande)

Ku eesti kiräkeelen om sõna „kohuteme“ – inimest hirmutama, sis mulgi keelen tähendep sii sõna tävveste midagi muud. Mida sii tähendep?

Vastus: Sii tähendep – kohut käima. Näiteks; Ta om kikk oma raha ärä kohuten – ta on kõik oma raha kohut käies ära kulutanud. (Mulgi sõnastik)

3. PILDIVOOR (P. Mänd)

Kes on pildil, (ees- ja perekonnanimi)?

Vastus: Kirjanik Herta Laipaik, sündinud 29. 01.1921 Hummulis, surnud 17.01.2008 Tallinnas. Tema esimene teos oli „Teenijatüdruk Kärt“ 1944.

4. SPORT (A. Ütsik)

1982.a. alustati Hummulis selle spordirajatise ehitusega. Kooli direktor Vello Jaska initsiatiivil ja 1983.a. kooli tulnud uue kehalise kasvatuse õpetaja juhendamisel sai see rajatis alguse. 1987/1988 õ.-a. sai see rajatis valmis. Suur panus selles oli ka Hummuli sovhoosil. Mis spordirajatistest on jutt?

VASTUS: Staadion

5. MULGIMAA AJALUGU ja ARHITEKTUUR (P. Mänd)

Nimeta ajalooline hoone fotolt!

Vastus: Õisu sepikoda, ehitatud 1893.a vana sepikoja kohale. Tõllal üks Eesti suuremaid sepikodasid, töökohad kahele sepale.

6. MUUSIKA (A. Ütsik)

Taasiseseisvunud Eesti ajal loodi Hummulisse Valga muusikakooli filiaal. Õppida sai kolme pilli. Milliseid instrumente?

Vastus: Viiul, klaver, akordion

2 õiget – 1 p., 3 õiget – 2 p.

7. MULK MUJAL (E. Liiber)

Ta (26. september 1926 Patküla vald – 29. august 2001 Tartu) oli eesti kirjandusteadlane, kriitik ja proosakirjanik, üks Tammsaare-uurijaid. Ta on avaldanud novelle Mart Kalda varjunime all. Tema novelli „Õhtust hommikuni“ (Looming 1960, nr 7) järgi tegi Leida Laius samanimelise mängufilmi (Tallinnfilm 1962). Tema viimaseks suureks tööks jäi „Eesti kirjanike leksikoni“ koostamine ja toimetamine: lähtudes Oskar Kruusi koostatud „Eesti kirjarahva leksikonist“ (1995) lisas ta sellele veel 200 märksõna. Teosed: Mart Kalda „Mõnikord lauldakse sadamas“ (novellikogu), „Detsembrikuu valgus“ (novellikogu), „Sõnad sõelaga sülessa. Artikleid, lühiuurimusi, marginaale“. Juhan Smuuli preemia (1987), ENSV teeneline kultuuritegelane (1972), Valgetähe medaliklassi teenete märk (2001). Kuidas oli tema pärisnimi?

Vastus: Heino Puhvel.

Allikas: EE 7. osa lk.509.

8. LOODUS (O. Renno)

Kuidas nimetati oktoobri lõpul Euroopat alates Inglismaast räsitud supertormi ning kuidas enne mardipäeva Filipiinidel ja Vietnamis märatsenud, väidetavalt ajaloo võimsamat taifuuni?

Vastus: Vastavalt Saint Jude (Taanis kuni 54 m/sek) (Rootsis Simone) ja Haiyan elik Jolanda (iilingud kuni 105 m/sek). Jude alias Taddeus oli üks Jeesuse jügreid; Haiyan on üks maakond Kagu-Hiinas Zheijangi provintsis, kust see taifuunikeeris startis; Jolanda on kreeka algupära tüdrukunimi.

9. ETTEVÕTLUS; MAJANDUS HELME KIHELKONNAS (A. Pai)

Üks Helme kihelkonnas tegutsev ettevõtte tegi käesoleval aastal Guinnessi rekordi katse. Nimeta see toode ja selle ametlikult registreeritud suurus?

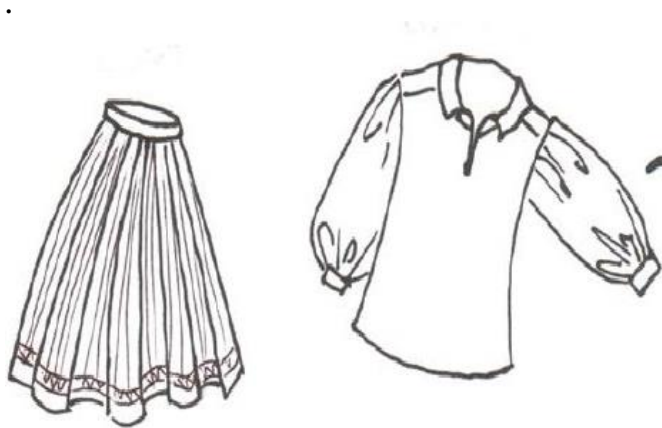
Vastus: Kord juba Mulgi mälumängus küsitud Tõrva firma Delibalt Production OÜ

Guinnessi rekordi katse leidis aset 24.oktoobril 2013.a Tallinnas Solarise keskuse külastajate silme all. Rekordiraamatusse püüeldakse Maailma suurima kohukesega. MuMa kohukese registreeritud kaaluks mõõdeti 477 kilogramm. Kohukese lõpliku staatuse otsustab aga rekordikomisjon kolme kuu jooksul.

10. MULGI RAHVARIIE (A. Laande)

Pildil om rahvarõõva.

Kirjute mulgikiilse nime egä rõõva manu.

Vastus: kõrt, ame,

11. VARIA (O. Renno)

Sõna „sokk“ tuntakse enamasti kahes tähenduses. On aga ka kolmas sokk, mis tähistab üht mõõtühikut. Kui suur see on ja mille arvestamiseks kasutatakse?

Vastus: Soki kui mõõtühiku suurus on 60 tk (5 tosinat) ja sellega arvestatakse näiteks katusesindlite hulka.

12. VANAD ESEMED JA ASJAD (E. Liiber)

Kuidas nimetatakse seda eset, mis ringleb teie laudadel? (Otstarbe järgi).

Vastus: Tuhatoos.

Allikas: muuseum

13. HELME KIHELKOND (A. Pai)

15. juulil 2005 kanti UNESCO maailmapärandi nimistusse Eestist alles teine objekt. (Esimene oli Tallinna Vanalinn.) Üks selle objekti punktidest asub meie tänase mälumängupaiga lähikonnas Hummuli vallas.

Nimeta see UNESCO maailmapärandi nimistusse kuuluv objekt ning see teadlane, kelle ettevõtlikkus ja suur töö aastatel 1821–31 Eesti- ja Liivimaal viis Hummuli valla nime sümbolsest maailmakaardile.

Vastus: Struve geodeetiline kaar, nimetatakse ka Struve meridiaaniks.

Friedrich Georg Wilhelm Struve eestvõtmisel aastatel 1816–1855 Maa kuju ja suuruse mõõtmiseks rajatud triangulatsiooniahel, mis ulatub Põhja-Jäämere äärest Musta mere äärde. Kaare pikkus on 2820 km. See läbib praeguse Norra, Rootsi, Soome, Venemaa, Eesti, Läti, Leedu, Valgevene, Moldova ja Ukraina territooriumi, ulatudes Põhja-Jäämerest Norras kuni Musta mereni lõunas.

Lisada võib, et Eestist on UNESCO inimkonna suulise ja vaimse pärandi meistriteoste nimekirjas Eesti laulu- ja tantsupidude traditsioon ning Kihnu kultuuriruum ning sinna pürgib Võromaa suitsusann.

14. MULGI KEEL (A. Laande)

Kikk tääve, et sõna „man“, mida tihti kasutets ka kiräkeelen, tähendep – „juures“. Mida tähendep aga sõna „manuline“ ?

Vastus: ülalpeetav võõras inime pere man. Näütüses: Sii miis om sääl talun manulises – see mees on seal talus ülalpeetav. (Mulgi sõnastik)

15. PILDIVOOR (P. Mänd)

Kes on pildil (ees- ja perekonnanimi)?

Vastus: Hella Wuolijoki, 1908. aastani Ella Marie Murrik, sündinud 21.07.1886 Taagepera vallas, surnud 02.02.1954 Helsingis. Eesti päritolu soome kirjanik.

16. SPORT (A. Ütsik)

Kes on see tubli spordimees? Ta sündis 13.sept.1956.a. Hummuli kooli lõpetades asus õppima Valga 1. Keskkoolis. Samal ajal astus ka spordikooli. 1974.a. astus TRÜ Kehakultuuri teaduskonda sportmängude erialale. Olnud 1988–1989.a. Tallinna Pedagoogilise Instituudi vanemõpetaja, 1989-1990.a. Ekenas Soomes IF'i mängiv treener. Käsipallitreeneri IV kutsetase 2004.a. 1992-1998.a. Eesti Käsipalliliidu peasekretär ja 1998-2000.a. juhatuse liige. Aastast 1996 Euroopa Käsipalliliidu delegaat. Kuulunud Kalevi ja Jõu meeskonda. Olnud üle 10 a. parim Eesti käsipallur. Tulnud 1981-2002 13 korda Eesti meistriks.

VASTUS: Toivo Järv

17. Mulgimaa ajalugu ja arhitektuur (P. Mänd)

Mis objekt on fotol?

Vastus: Pikasilla pausild 1918 – 1938

18. MUUSIKA (A. Ütsik) Ernst Jaakson oli kindralmajor Aleksander Jaaksoni vend. Ernst Jaakson abiellus 1927.a. Aliidega ja neil sündis 6 last. Üks nende lastest sai samuti eesnimeks Ernst. Ja sellel Ernstil sündis tütar Helgi. Helgi Ridamäe oli tuntud muusikapedagoog ja lektor. Kuid rohkem teatakse tema poega. Kes on see Eestis ja ka Venemaal kuulsust lõiganud popmuusik ja ööbik?

Vastus: Jaak Joala

19.MULK MUJAL (E. Liiber)

Ta (14. aprill 1854 – 8. märts 1923 Nõo) sündis Vooru (ka Vuuru) vallas, oli eesti vaimulik, rahvusliku liikumise tegelane ja harrastusajaloolane. Ta lõpetas kihelkonnakooli, seejärel kreisikooli ning lõpuks õppis Tartu Ülikoolis usuteadust. Ta oli kirikuõpetaja Paides, Iisakus, Tartus, Kaarmas ja Nõos. Ta kuulus Eesti Kirjameeste Seltsi ja Eesti Üliõpilaste Seltsi. Oli Jakob Hurda toetaja. Ta on populaarse laulu „Eesti lipp“ sõnade autor, mille meloodia autor on Enn Võrk (1922). Luuletus avaldati esmakordselt 1897. a. kogumikus „Kodu kannid I“. Algupäraselt kandis luuletus pealkirja „Eesti, Eesti, ela sa!“ Enn Võrk kasutas sealt kolme salmi. (Tänapäevased sõnad erinevad ka algupärasest). Nimetage see Vooru vallas sündinud vaimulik.

Vastus: Martin Lipp.

Allikas: EE 5. osa lk. 592.

18. LOODUS (O. Renno)

Kes on Eesti imetajatefauna uusim asukas ja mis loomasugukonda ta kuulub?

Vastus: Šaakal koerlaste sugukonnast .

21.ETTEVÕTLUS; MAJANDUS HELME KIHELKONNAS (A. Pai)

Helme kihelkonna mees Andres Olesk on hinnatud ettevõtja . Ettevõtluse kõrvalt osaleb ta Euroopa ja Maailma meistrivõistlustel. Ta on medalikappi kuuluvad näiteks 2010.a maailmameistrivõistluste kuld- ja 2013.a Euroopa meistrivõistluste hõbemedal Tema ettevõtlus ja hobi on samast valdkonnast.

Nimeta see Andres Oleski ettevõtlus-ala, millel peetakse maailmas meistrivõistlusi?

Vastus: Andres Olesk on metsamajandamisega tegeleva ettevõtte OÜ Valga Puu juhatuse esimees ning ala, millega ta tegeleb, on raievõistlus.

Lisaks raiele tegeleb Hummulis asuv ettevõtte ka metsauuendusega, maaparandusega, teede ehitusega ning on heaks toetajaks laskesuusataja Grete Gaimile, EPVK/Valga Puu võrkpallimeeskonnale ja jalgpallivõistkond FC Helios Võru'le.

23.augustil 2014 korraldatakse rahvusvaheline raievõistlus Hummuli CUP Hummuli mõisapargis.

22.MULGI RAHVARIIE (A. Laande)

Ku seliti sõs tühü, ku kumuli sõs täüs?

Mis sii om?

Vastus : Kaap

23. VARIA (O. Renno)

Mis on Eesti kõrgeim rajatis ja kui kõrge see on?

Vastus: 349,5 m kõrgune telemast Koeru ligidal Vahukülas Kapu Haagimäel, mis ise küünib 106 m üle merepinna.

24. VANAD ESEMED, ASJAD: (E. Liiber)

Minu käes on TTÜ metallieriala professori Priit Kulu (sündis 13.02. 1945 Põltsamaa vallas Võhma külas) dekaanikepp, mille ta on oma kätega valmistanud. Mis asi on selle lahtikäiva ümmarguse metalse muna (niinimetatud käepideme) sees?

Vastus: See on meteoriiitraud, mis on maha langenud Uurali mägedes.

Allikas: TTÜ professor Priit Kulu.